

Rondwandeling Dorpsstraat

1. Start bij Willibrordserf naast de Groene Kerk.

Hier kort verhaaltje over Kerkwerve/Kerkbuurt/Oude Dorp als oudste buurt van Oegstgeest. Willibrord 8^e eeuw, 15^e en 16^e eeuw kerk Oostgeest, 1610 Hoogheemraadschap oudste kaart met kerk, Vliet, dorp Oostgeest, Pastoors Wetering (afwateren Polder Kamphuizen in Vliet). Sinds 1400 Hoofdweg (Postweg) Den Haag – Haarlem: Heerweg (Haagsche Schouw, Endegeest, Rhijngeest, Dorpsstraat, ev). 1666 eerste bestrating. Veer over de Vliet (verbinding Poel met de Rijn) Oude Dorp is beschermd dorpsgezicht 85 t/m 68.

Monumenten: 3 rijks (65, 67, 71) en 3 gemeentelijk (53, 79, 41). Ook Kerk en Haaswijk.

Boerderij Haaswijk lag aan de Vliet, verplaatst 1840.

Kanaal gegraven in 1843, afvoer boezemwater Haarlemmermeer via de Kaag/Leede naar Katwijk.

Brug over kanaal aangelegd. Vanaf 1880 stoomtram van Leiden naar Haarlem. Snelheid voetganger.

Brug in tact tot 1944. Tijdelijk herstel, vervanging 2011/2012. Van Gerrevinkbrug. Oud-burgemeester van Oegstgeest 1930-1942 en 1945.

2. Plaatsje naast winkel van Heemskerk (straks zijn “museum” bekijken).

Oudste huizen stammen uit de 17e. Langs de Heerweg lagen enkele boerderijen. In 20ste eeuw werden open plekken bebouwd. Oude Dorp was geheel zelfvoorzienend. Bakker, Kruidenier, Melkhandel, Groenteboer, etc. Bedrijven: bloembollenkwekerijen, zoutziederij, rietvlechterij, café's (logementen), kolenhandel, smid, etc.

nummer 85: woon- winkelpand, gebouwd in 1851. Oorspronkelijke naam Noordergeest. Verbouwd in 1933, melkhuis en verlofkamer toegevoegd (Verlof A.) Hoeksteen Dorpsstraat. Schilddak met schoorstenen op de vier hoeknokken. Gele IJsselsteen (1851).

nummers 84/86 dubbel woonhuis, circa 1900.

nummers 88 t/m 96: Heeregeest was vroeger een buurtje van 5 woningen gebouwd in 17^e eeuw, het Laagje. Bewoond tot 1968 - afgebroken. Bekende Oegstgeester namen: Den Hollander, van Schie, van Steijn, van Ees, Juffermans, Star.

Zoutkeetlaan: 3 werkmanshuizen, 17^e eeuw: Piet van der Voort (Willem en Jaap) op 4 en 6.

Nummer 1 woonhuis. Nummers 3 en 5 Zoutziederij: 1843 kanaal, aanvoer zeewater, afvoer zout.

Klachten omwonenden, vetkolen, turf. Burg. Terwee was mede-eigenaar. 1906 Kortman, 1938 einde zoutzieden. Later jachtwerf De Bolder. Nummer 7: Rietdekker de Vletter.

Bollenschuren: Dorpsstraat 79 (nieuw), 76 (oudste schuur), hoek Kennedylaan Den Hollander, Homan, achter nr 66 (dahlia's). Niet alleen Dorpsstraat, ook omgeving Hofdijck. (Lubbe – Actea).

3. Overzijde Middegeest (naast glas-in-lood atelier, indien geopend later naar binnen).

Verhaal over de monumenten aan de overzijde nummers **79, 71, 67, 65**

nummer 79: woonhuis, 1890 gebouwd, bollenschuur nieuw 1908, chaletstijl (overstekende daken,

veel hout). Hoogervorst bollenkweker. Architectonische elementen vrijwel gaaf. Huis neorenaissancestijl, moderne dakpannen (gesmoorde kruispannen). De nummers 77,75,73 geen monumenten, beeldondersteunend. Grote ramen niet oorspronkelijk.

nummer 71: woonhuis, 17e eeuw aanvankelijk bepleisterd met rode kleurstof. Werd gebruikt als kruidenierswinkel Pietje Vink, nr. **69** kolen- en turfopslagplaats vader Vink. Mansardekap: 1900 Overzijde nog een kruidenierswinkel annex bakkerij van Oudshoorn. Eénbeukig woonhuis dat haaks op de straat staat. Voorgevel was gedodekopt, behandeld met rode kleurstof. Werd in de 17e eeuw veelvuldig toegepast. Metselwerk typisch voor 17e eeuw, nl. kruisverband met klezoren (kop van de steen naar voren / lange kant naar voren), muren zijn éénsteens dik.

nummer 67: woonhuis, gebouwd in 1650. Aanvankelijk éénbeukig huis dat haaks op de Heerweg stond (net als 65 en 71). Huidige vorm sedert 1843, verbouwing i.v.m. vestiging logement met uitbouw aan linkerkant parallel aan de weg. Gevel was bepleisterd en voorzien van schijnvoegen. (Zie ook Tolhuis). 1844 verkocht, zes beneden vertrekken waaronder eene groote biljartkamer, vier bovenkamers, groote zolder en verder alles wat tot een woning en logement vereist is. Prijs 2.621,80 gulden). Logement mislukte door aanleg van de brug ipv veer. Verbouwing 1971: extra schoorsteen op dak om symmetrie op nokhoeken te herstellen. Nu M.L.Wurfbein, dir. De Lakenhal.

nummer 65: woonhuis eerste helft 17e eeuw. In 1737 timmerman- en molenmakerswinkel met stenen schuur. Tot 1848 bewoond door timmerlieden en molenmakers. Van 1864 tot 1894 in bezit van de kerk. Daarna kruidenierswinkel.

Tuitgevel, schuin gemetselde driehoeken heten vlechtingen die tuitgevel stevigheid geven.

nummer 63: Café Billard – Piet van Leeuwen, later nam hij de Roode Leeuw over. Masardekap 1910

nummer 76: oude bollenschuur, ongeveer gelijk aan originele bollenschuur bij 79.

4. Hoek Dorpsstraat - Kennedylaan

Plaats waar woonhuis en bollenschuur Den Hollander stonden.

Overzijde was Roode Leeuw *nummer 55*. Oudst bekende kroegbaas 1677 was Willem van Iselstein. Doorgang naar Groenhoevelaan *nummer 41*. Oude pastorie Groene Kerk. Ligt aan Pastoorswetering. Genoemd naar woning tuinman Grünerie (Groenhoven). 1566 beeldenstorm, kerk en pastorie verwoest. Na reformatie kerk en pastorie herbouwd. In 1578 al genoemd in overdrachtsakte. In 1771 huis en schooltje grondig gerenoveerd.

nummer 53: Tolhuis. Kosten bestrating Heerweg in 1805-1806 waren hoog, daarom 8 tolpunten aangewezen langs de weg. 1807 eerste tolgaarder. Bezwaar tegen locatie door lokaal verkeer. Afgewezen. Tarieven naar voertuig, aantal dieren en doel van de reis. Opgeheven in 1899. Eenvoudig pand met één bouwlaag met lijstgevel. Staat evenwijdig aan de straat, heeft zadeldak met Oud-Hollandse pannen. Gevel bepleisterd met schijnvoegen. (Statussymbool).

nummer 68: woonhuis, gebouwd in 1888. Hollandse Neorenaissance stijl. Evenals nummer 53 nok zadeldak evenwijdig aan de straat. Vormt samen met 53 entree tot Oude Dorp.

Pand met lijstgevel, nok van zadeldak ligt evenwijdig aan de Dorpsstraat.

Stijl Hollandse renaissance. Kenmerken: paneeldeur met gietijzeren roosterwerk, zesruitschuiframes, segmentbogen met aanzet- en sluitstenen in grijze cementsteen, de gele speklagen en de afsluitende kroonlijst. Dakkapel voorzien van pilasters met spaarvelden, klauwstukken (vleugels) en een frontachtige bovenlijst. Gesmoorde kruispannen en symmetrisch geplaatste schoorstenen. Allemaal kenmerkend voor de tijd van de bouw in 1888.

Tegenover dit pand lag het bedrijf van Homan, bollenexporteur (1923-1976). Achter nummer 66 ligt een bollenschuur van de Ruijter, dahliakweker. Brandweergarage was garage vuilniswagens. Tot hier liep de Blauwe stadstram uit Leiden tot 1960. Rails verder in de Dorpsstraat waren verwijderd. Soms liep de tram uit de rails. Woonhuis "De Halte", fam de Vletter, plaspauze trambestuurders.

5. Hoek Dorpsstraat – Dahlialaan (voor nummer 52)

Overzijde Grüneriebuurt. Gebouwd begin 50tiger jaren. Bewoners repatrianten uit Indonesië. Verderop in straat een slager en garage Kranenburg c.q. sigarenmagazijn. Op deze hoek autospuiterij, houtzagerij/timmermanswerkplaats en overzijde boerderij Hoonard. Hierachter land van dahliakweker. Nu schoenmaker van Abswoude.

6. Grünerie

Geschiedenis gaat terug naar 1634. Verkoop boerderij aan Marcus Mamuchet uit Doornik. Broer bouwde op plaats van boerderij het huis De Grünerie. Grondgebied werd uitgebreid. Tuinmanswoning Groenhoven werd gebouwd. Adel van Oegstgeest, schonken in 1662 de nieuwe preekstoel in de Groene Kerk. Verkoop leidde tot verval en kasteeltje van Mamuchet werd afgebroken. Daarvoor in plaats kwam het laat-18^e-eeuwse grote huis, dat er nu staat. Bouw- en weilanden werden herschapen in bollenvelden. In jaren vijftig werd de Grüneriewijk gebouwd.

Jaartallen:

- 1163 Stormvloed verzanding monding van de Rijn in Katwijk
- 1165 Zijl en Does worden gegraven naar merengebied ten noorden van Leiden
- 1400 vanaf 1400 Heerweg: hoofdweg Den Haag - Haarlem
- 1566 Beeldenstorm
- 1571 Uitwatering bij Katwijk in gebruik, oorlogshandelingen, verzanding, Mallegat
- 1578 Overdrachtsakte Oude Pastorie Groene Kerk. 1771 huis en schooltje grondig gerestaureerd
- 1610 Oudste kaart Oegstgeest Hoogheemraadschap
- 1634 Bouw Grünerie, Mamuchet, afgebroken en vervangen door huidige landhuis in 1793
- 1650 Bouw Middegeest (verbouwd 1843) en andere huizen aan de Heerweg (verbouw 1971)
- 1662 Adel van Oegstgeest, eigenaar Grünerie, schonk nieuwe preekstoel in Groene Kerk
- 1666 Eerste bestrating Heerweg
- 1677 Oudst bekende kroegbaas Roode Leeuw, Willem van Iselstein
- 1737 - 1848 nummer 65 bewoond door timmerlieden en molenmakers
- 1771 Renovatie Oude Pastorie en schooltje op dat terrein
- 1805 Bestrating Heerweg
- 1807 Bouw Dorpsstraat 53, Start tolheffing, 1899 opgeheven
- 1807 Uitwatering Katwijk in gebruik gesteld door Lodewijk Napoleon
- 1840 Boerderij Haaswijk verplaatst
- 1843 Opening Oegstgeester kanaal, vestiging Zoutziederij aan kanaal,
- 1850 Drooglegging Haarlemmermeer
- 1851 Dorpsstraat 85 (woonhuis), 1933 melkhuis en verlofkamer toegevoegd (verlof A)
- 1870 Bollenteelt komt tot bloei
- 1880 Stoomtram Leiden – Haarlem tot 1932. Daarna elektrische tram tot 1949.
De stadstram tot 1960 van de Hoge Rijndijk naar de Dorpsstraat.
- 1888 Dorpsstraat 68, Hollandse renaissance.
- 1890 Dorpsstraat 79 (bollenschuur 1908)
- 1923 - 1976 Bedrijf Homan, daarna van der Luyt.
- 1933 Opening Rijksweg 44
- 1938 Einde zoutzieden, Kortman start scheepswerf De Bolder
- 1944 Vernietiging brug over kanaal, tijdelijk herstel.
- 1960 Laatste blauwe trammetje van Leiden naar Oude Dorp
- 1968 Laagje afgebroken
- 2012 oktober ingebruikname vernieuwde brug over kanaal (Van Gerrevink 1930-1942 en 1945)